

O, DAJ...

Daj, da se ne razbije zlata posoda
v teh mojih mladih dlaneh.
Z biserno vodo jo bom napolnil,
z vodo morja, pijuskajočega
ob obalo mojih poletnih dni.

Moja duša v somraku koprne
po dotoku tvojih zvezd.

France Borko

ANTON LESKOVEC

Spominska studija — France Koblar

Ko je Anton Leskovec tako nepričakovano umrl, smo čutili, da je ta nadarjeni dramatik dopisal še prav malo vsega tistega, kar je nosil v sebi. Z vdanostjo, ki nikakor ne prikrije notranjega odpora, je umrl; na zunaj urejen, v sebi trpeč, se je zagledal v smrt: »Lepa je smrt, grenka je smrt.« Odkar je stopil v javnost, je bila v načrtih njegovega dela za vsako leto ena drama; štiri je res dovršil — pri peti ga je prehitela smrt, še preden je mogel začeti pisati prvi prizor.

Ko sem začel iskati po njegovi zapuščini, se mi je odkrilo presenetljivo skrbno ohranjeno, obširno zasnovano zasebno delo, velika priprava za javnost, številne priče neprestanega snovanja, oblikovanja in iskanja v samem sebi. To niso nikaki zapiski o branju, redko kje je tudi kak lasten trenuten domislek, pač pa ima vse polno zasnutkov, več začetih del, nekaj celo večkrat predelanih dram. V kolikor je Leskovec nedostajalo književnih stikov — prav za prav jih tudi ni iskal — toliko bolj trdno je veroval vase in toliko bolj zvest tovariš je bil sam sebi. Danes bi bilo težko najti koga, ki bi izven vseh književnih družb, kast in izven vse literarne ničemurnosti tako živel književnosti, kakor je živel on. Težka finančna služba in pa skrita bolezen sta ga v zadnjem času pri tem delu močno ovirali, vendar ga nista mogli izneveriti. Sam v sebi je delal ves čas do zadnjega, kar priča, da je bil dovolj močan duh. V zadnjem pismu 28. novembra 1929 mi je še sporočil: »Ker vem, da zbirate gradivo za prihodnji letnik Doma in sveta in sem tudi sam že nekaj obljubil, je čas, da se izjavim. Imam nekaj v pripravi; bo drama iz družinskega življenja — naslov: — Močeradi — (družinsko ime). — Ker sem pa letos v uradu neverjetno zaposlen (a po naravi le malo uradnik), mi je kar težko, da ne najdem časa za lepše delo. Zato za prvo številko prihodnjega letnika ne bom imel pripravljenega nič, poslal Vam bom delo menda v februarju ali marcu enkrat. Ne bodite hudi — ni komodnost, težava je in ne-

jevolja, ko bi človek rad, pa ne more, posebno, če včasih malo poboleha. — Prvo bo tedaj izdelava Močeradov, nato pride izboljšava Vere in nevere (mogoče pod drugim naslovom). — Veselilo me bo, če mi v kratkem dopseljete kako obvestilo (izjavo) glede gori navedenega, ali pa Dom in svetovih načrtov za novo kampanjo. Sem brez literarnih stikov, v nekem opoziru v zavetju, a tuintam pogrešam novih sap.« —

Iz Leskovčevih začetih in objavljenih del bi rad ponazoril njegovo podobo, ker berem v nji pričevanje mladega predvojnega rodu, ki se po vojnem trpljenju in beganju po svetu ni več mogel uživeti nazaj v samozavestno domačo celotnost prejšnjih časov, ampak je v krčeviti borbi začel preosnavljati sebe in družbo, ne da bi pri tem odtrgal svoje srce od prvobitnih vezi domačega življenja. To je bilo gibalo njegovemu delu, ki skriva veliko lastnega življenjepisa.

Kot človek je imel Anton Leskovec obilo lepih darov, izmed katerih je bila v mladih letih najvidnejša skoraj brezskrbna veselost, združena s prav tako jekleno voljo do dela. Neki esteticizem, pokrit z zdravo kmečko vzgojo, je proseval iz vsega njegovega vedenja. Nagnjenje do literature datira brezdvomno iz dijaških let v Pragi. Matiji Malešiču je rajni Leskovec nekoč omenil, da je v letu 1912, ali 1915, prvič sodeloval pri Domu in svetu. Njegova utegne tedaj biti silhueta »Iz srca« (DS., 1912) s podpisom A. Bilina — odsev dijaškega življenja v Pragi in pripovedovanje na smrt bolnega dekleta iz velikega mesta.

V zapuščini segajo dela v leto 1917., ko je bil kot častnik ujet v Cassino na Italijanskem. To je predvsem I. del romana *Gospa Marija*. V treh precej debelih zvezkih je na 158 svinčnikom drobno in na čisto pisanih straneh dovršil sedem poglavij romana. V presledkih so zapisani tudi datumi od 15. decembra 1917 do dne 22. februarja 1918. »Gospa Marija« je izrazito erotično delo, pisano iz prenapete slasti do življenja, toda iz razdalje, ki priča, da pisatelj nosi v sebi samo svet sanj in da realno spoznanje še nič ni tvorno seglo v te sanje o življenju mladih gospodov in njihovih ženskih